

Onderwerp

Visie en koers toekomstige inzameling restafval

Opsteller	Ralph Breuer	Collegebesluit	14 januari 2025
Programma	Openbare Ruimte	Behandeldatum Raad	
Portefeuillehouder	J.T.J.L.A. Broeren	Status	Openbaar

Samenvatting

In lijn met de *'startnotitie ontwikkeling beleidsplan huishoudelijk afval'* hebben wij als vervolgstap de opbrengstnotitie *"Afwegingskader en visie toekomstige inzamelmethode restafval"* opgesteld. Deze notitie geeft een visie voor de langere termijn hoe het restafval in de toekomst in te gaan inzamelen en wat de aanbevolen koers is daar naar toe. Hiervoor zijn 4 mogelijke inzamelscenario's uitgewerkt en onderling met elkaar vergeleken en gewogen. Het voorstel is om een lagere inzamelfrequentie van restafvalzakken in combinatie met ondergrondse containers met een lage dichtheid (i.e. scenario 3) vast te stellen als voorkeursscenario. Dat voorkeursscenario zal verder worden uitgewerkt in het grondstoffenbeleidsplan ter definitieve besluitvorming. Als het uiteindelijke vergezicht zien wij voor ons dat restafval volledig wordt ingezameld met een netwerk van ondergrondse containers op afstand (scenario 1).

Voorstel

1. De opbrengstnotitie *"Afwegingskader en visie toekomstige inzamelmethode restafval"* vast te stellen. Hierin zijn 4 mogelijke inzamelscenario's uitgewerkt en met elkaar vergeleken en afgewogen.
2. Scenario 3 *'combinatie lagere inzamelfrequentie én ondergrondse containers met lage dichtheid'* vast te stellen als voorkeursscenario voor nadere uitwerking in het grondstoffenbeleidsplan.

Aanleiding

Nijmegen heeft de ambitie een circulaire stad te worden waarin we verantwoord omgaan met grondstoffen en deze zoveel mogelijk opnieuw gebruiken. Dit past in de landelijke doelstelling vanuit de Rijksoverheid om in Nederland een circulaire economie te hebben per 2050.

Het scheiden en hergebruiken van huishoudelijke afval- en grondstoffen is een belangrijk onderdeel binnen deze ambitie én een wettelijke taak en verantwoordelijkheid van gemeenten. Met ruim 73% afvalscheiding (2023) behoort Nijmegen tot de koplopers in Nederland. Daarmee zorgen onze inwoners ervoor dat 62% huishoudelijke grondstoffen weer worden hergebruikt.

Om een volgende stap te kunnen zetten op weg naar een circulaire stad ontwikkelen we een nieuw beleidsplan met onze visie naar de toekomst op de inzameling en verwerking van de huishoudelijke afval- en grondstoffen en de voorgestane koers om deze visie te realiseren. Daarbij hanteren we overigens de term "grondstoffenbeleidsplan" waar we in de startnotitie nog spraken van "afvalbeleidsplan". Reden is dat deze term meer in lijn is met het circulaire gedachtegoed en de feitelijke doelstelling van dit beleidsplan, namelijk het realiseren van meer hergebruik van huishoudelijke grondstoffen.

Raadsvoorstel

De raad heeft zich bij de behandeling van het Rekenkameronderzoek “Afval of Grondstof?” uitgesproken voor een ambitieus en duurzaam beleid én aangegeven nauw betrokken te willen worden bij de ontwikkeling van het nieuwe beleidsplan. Om hier uitvoering aan te geven kent de ontwikkeling van het nieuwe beleid over de inzameling en verwerking van de huishoudelijke afval- en grondstoffen drie fasen, die resulteren in de oplevering van:

1. een ‘startnotitie’
2. een ‘opbrengstnotitie’ en
3. het ‘grondstoffenbeleidsplan’.

De voorliggende notitie is de ‘opbrengstnotitie’. Deze geeft een afwegingskader en een visie voor de langere termijn hoe het fijn restafval in de toekomst in te gaan inzamelen en wat de aanbevolen koers is daar naar toe middels het bepalen van een voorkeursscenario, dat in het grondstoffenbeleidsplan verder zal worden uitgewerkt. De redenen om apart en als eerste voor restafval de visie en koers over de toekomstige wijze van inzamelen in een separate notitie ter berde te brengen, zijn dat:

- de wijze hoe we het restafval in de toekomst willen gaan inzamelen, een belangrijke en vergaande keuze is en om een gedegen beschouwing van de pro’s en contra’s van de mogelijke scenario’s vraagt;
- de onderzochte scenario’s elk verschillende financiële implicaties hebben;
- de keuze van een voorkeursscenario in belangrijke mate de doorlooptijd van invoering bepaalt en
- de keuze mede van invloed is hoe we de inzameling van met name het plastic+ hierop moeten inrichten, aangezien restafval en plastic+ in de huidige situatie tegelijkertijd door Dar worden ingezameld.

Beoogde impact

De vaststelling van het voorkeursscenario voor de toekomstige inzameling van restafval in Nijmegen is een belangrijke stap in de verdere ontwikkeling van het grondstoffenbeleidsplan over het scheiden en hergebruiken van huishoudelijke afval- en grondstoffen. Met het voorkeursscenario zetten we een traject in gang om de inzameling van restafval op de langere termijn om te buigen van het inzamelen van zakken aan huis naar het zelf wegbrengen ervan naar ondergrondse containers.

Dit voorstel draagt bij aan de realisatie van ambitie 3 van het programma Openbare Ruimte “*We zijn een circulaire stad waar we verantwoord omgaan met grondstoffen en deze zoveel mogelijk hergebruiken*”. Daarbinnen levert het een bijdrage aan doel 3.1 “*We zorgen voor de inzameling van huishoudelijke afvalstromen*”.

Argumenten

1.1. De startnotitie vormt de basis voor het nieuwe beleidsplan

De startnotitie is op 18 april 2023 door het college vastgesteld en in juli 2023 besproken met de raad. Het vormt de basis voor het nieuwe beleid en bevat 14 uitgangspunten die als kader dienen voor de verdere ontwikkeling van het grondstoffenbeleidsplan.

Een van de belangrijkste uitgangspunten is dat we het scheiden en hergebruik van afval en grondstoffen willen verbeteren door de inzameling van huishoudelijk afval in te gaan richten naar het principe van “omgekeerd inzamelen”. Omgekeerd inzamelen is een combinatie van:

- serviceverhoging op de inzameling van herbruikbare grondstoffen en
- serviceverlaging op de inzameling van restafval.

Raadsvoorstel

Centrale gedachte is dat het voor mensen makkelijker en laagdrempeliger moet zijn om herbruikbare grondstoffen apart te houden en gescheiden af te geven, terwijl men zich voor het ontdoen van restafval juist meer moeite moet doen.

Het uitgangspunt van 'omgekeerd inzamelen' ligt aan de basis van deze opbrengstnotitie en dan specifiek ten aanzien van de afweging hoe we het restafval in de toekomst willen gaan inzamelen.

1.2. In de opbrengstnotitie zijn meerdere scenario's met elkaar vergeleken

In de opbrengstnotitie zijn in lijn met het principe van 'omgekeerd inzamelen' 3 scenario's uitgewerkt met een lager serviceniveau op de inzameling van fijn restafval, te weten:

- 1) een beperkt aantal ondergrondse containers op afstand;
- 2) verlaging van de inzamelrequentie van groene en rode restafvalzakken en
- 3) een combinatie van 1 en 2.

Bij de bespreking van de startnotitie met de raad in juli 2023 is toegezegd ook een scenario uit te werken met juist een hoger serviceniveau op de inzameling van restafval. Dit is gedaan in drie verschillende varianten. Deze zijn beschreven als scenario's:

- 4a) wekelijkse inzameling van restafvalzakken
- 4b) inzameling via een netwerk van ondergrondse containers met hoge dichtheid en
- 4c) combinatie huidige inzamelmethode aangevuld met ondergronds containernetwerk.

1.3. In de opbrengstnotitie is alle informatie samengebracht, geanalyseerd en gewogen

Om de consequenties en effecten van elk scenario goed in beeld te kunnen krijgen is in de opbrengstnotitie alle relevante informatie samengebracht die ons staat stelt om een goede onderlinge vergelijking tussen de scenario's te kunnen maken. Daartoe is naast de expertise van Dar ook gebruik gemaakt van:

- de evaluatie van het netwerk van ondergrondse restafvalcontainers in de binnenstad van Nijmegen,
- de ervaringen in andere gemeenten en
- de uitkomsten van een digitale stadspanelenquête.

2.1. Wij kiezen voor een nieuwe impuls en kiezen daarom voor 'omgekeerd inzamelen'

Het vraagt een nieuwe impuls om bij mensen thuis een stap vooruit te zetten naar een nieuw gewoontegedrag met verdergaande afvalscheiding; en dat vooral bij de huishoudens waar nog veel milieuwinst is te behalen. Enkel met een bewustwordingscampagne zullen we dat doel niet gaan bereiken. Omgekeerd inzamelen is deze impuls.

De kracht van 'omgekeerd inzamelen' is dat we het belang van het scheiden van afval en grondstoffen weer bewust onder de aandacht van mensen plaatsen door aan de ene kant het serviceniveau en gemak voor het scheiden van de herbruikbare grondstoffen op een goed en hoog niveau te brengen en aan de andere kant het serviceniveau op restafval daar ook op aan te passen. Immers met een goed serviceniveau voor de herbruikbare grondstoffen zal er minder restafval overblijven en kan het serviceniveau op restafval ook worden verlaagd.

En dit werkt ook andersom in de zin dat een verlaging van het serviceniveau op restafval juist een nieuwe aanzet is voor mensen om afval beter te gaan scheiden. En dat laatste moeten we dan ook goed faciliteren. Een hoog serviceniveau op restafval zou daarentegen juist contraproductief werken.

Vandaar dat wij kiezen voor ‘omgekeerd inzamelen’ en niet voor een inzamelscenario met een hoog serviceniveau op restafval. Immers hoe meer gemak mensen ergens van hebben hoe meer men genegen is daar ook gebruik van te maken. Dat principe willen we ook precies toepassen, maar dan wel op de herbruikbare grondstoffen en niet bij het inzamelen van restafval.

2.2. Inzameling restafval via ondergrondse containers is het uiteindelijke einddoel

Wij zijn van mening dat het inzamelen van restafval via ondergrondse containers (scenario 1) het vergezicht moet zijn hoe we in de toekomst in Nijmegen stadsbreed het restafval willen gaan inzamelen; het eindstadium dat we uiteindelijk willen bereiken. Het geeft de beste impuls en resultaten wat betreft het verder scheiden van afval en grondstoffen, is een efficiënte wijze van inzamelen en speelt in op de ontwikkelingen rondom de steeds strenger wordende Arbo-normeringen. Tevens voorzien wij hiermee in een behoefte van mensen om zich 24/7 van hun restafval te kunnen ontdoen.

Tegelijkertijd realiseren we ons dat dit inzamelsysteem gepaard gaat met bijplaatsingsproblematiek. In de binnenstad hebben wij hier ook mee te maken en ook landelijk in de stedelijke gemeenten is het een manifest probleem waar ook geen pasklare 100% oplossing voor is. De inspanningen zijn veelal gericht op het beperken en minimaliseren van de overlast.

2.3. We houden rekening met de leefbaarheid en kiezen voor een weg van geleidelijkheid

In ons streven naar een betere afvalscheiding moeten we niet voorbijgaan aan de leefbaarheid. In veel wijken staat die onder druk en is het niet opportuun om in een keer de stap te maken naar een inzamelsysteem met een beperkt aantal ondergrondse containers op afstand. Het zou de leefbaarheid verder onder druk kunnen zetten en ook niet bijdragen aan een goede balans tussen leefbaarheid en afvalscheiding.

Vanuit die achtergrond is het raadzaam om de weg der geleidelijkheid te bewandelen en de ruimte te nemen om via een lagere inzamelfrequentie van de zakken in combinatie met overloopcontainers in de wijk (scenario 3) op de langere termijn uiteindelijk toe te kunnen groeien naar volledige inzameling met ondergrondse verzamelcontainers (scenario 1). Daarmee geven we aandacht en belang aan leefbaarheid én een verdergaande afvalscheiding.

2.4. Geleidelijkheid past in een gefaseerde aanpak en biedt meer ruimte voor maatwerk

Scenario 3 past ook goed in een gefaseerde aanpak hetgeen (ongeacht welk scenario dan ook) vanuit andere gemeenten wordt aangeraden en waarbij invoering wijk voor wijk plaatsvindt. Het stelt ons in staat om ervaring op te doen bij de invoering en die ervaring mee te nemen naar andere wijken. Het geeft ook meer ruimte om waar nodig meer maatwerk en differentiatie toe te passen. Dat maakt invoering minder kwetsbaar dan wanneer we in een wijk meteen volledig overgaan op inzameling met ondergrondse containers.

2.5. Een zorgvuldige overgang vraagt tijd en gaat hand in hand met meer service op grondstoffen

We realiseren ons dat de overgang naar een andere inzamelmethode van het restafval een langdurig traject is dat we niet op korte termijn in één keer over de hele stad kunnen en ook niet willen uitrollen. En deze overgang staat niet op zichzelf. Zij zal stapsgewijs (i.e.

Raadsvoorstel

wijk voor wijk) plaatsvinden en hand in hand met service-verhogende maatregelen om de inzameling van grondstoffen daar waar nodig te verbeteren.

2.6. Bewoners kunnen kiezen

Tot slot combineren we met scenario 3 het beste van scenario's 1 en 2 voor de bewoners. Zo bereiken we de beoogde verlaging van het serviceniveau op de inzameling van restafval, waarbij bewoners de keuze hebben hoe men dat restafval dan wil aanbieden. Men kan ervoor kiezen om het in een restafvalzak aan de straat te zetten ter inzameling door Dar én men heeft de mogelijkheid om zich er eerder van te ontdoen via een ondergrondse container in de wijk. Op deze manier behouden onze inwoners als geheel tóch een hoog serviceniveau op het restafval, doordat men dat zelf 24/7 kan wegbrengen naar een ondergrondse container gekoppeld aan een lagere service aan huis.

2.7. Met het oog op de leefbaarheid werken we een aparte aanpak uit

Waar het grondstoffenbeleidsplan zich primair richt om het scheiden en hergebruiken van de huishoudelijke grondstofstromen te vergroten, zullen wij met het oog op de leefbaarheid separaat ook een integrale en coherente aanpak ontwikkelen gericht op de hotspots en aanverwante overlastsituaties.

Kanttekeningen

Een andere manier om het restafval in te zamelen kan mogelijk consequenties hebben voor ouderen en/of minder validen. Zeker in de situatie dat restafval alleen kan worden aangeboden bij ondergrondse containers. In de opbrengstnotitie benoemen we dit ook en geven we aan welke oplossing andere gemeenten hiervoor hebben. In het uiteindelijke grondstoffenbeleidsplan zullen we hier ook op anticiperen.

Fatale termijn

Er is geen fatale termijn van toepassing.

Financiën

De onderzochte scenario's hebben elk verschillende financiële implicaties. De keuze van een voorkeursscenario is daarmee medebepalend voor de financiële kaders van het nieuwe beleidsplan. Bij de vaststelling van het grondstoffenbeleidsplan, waarin het voorkeursscenario nader zal worden uitgewerkt alsook maatregelen om de gescheiden inzameling van de herbruikbare grondstoffen te verbeteren, zullen wij een bandbreedte aangeven wat de uitvoering van het beleidsplan als geheel aan financiële implicaties met zich brengt.

Vervolg

Ondertussen werken wij verder aan het grondstoffenbeleidsplan, dat wij in april 2025 willen aanbieden aan de raad ter vaststelling. De definitieve keuze voor een inzamelmethode voor het restafval en het beleid als geheel voor het verdergaand scheiden en hergebruiken van huishoudelijke afval- en grondstoffen zal dan door de raad moeten worden gemaakt. Tevens gaan wij dan in op de nog openstaande toezeggingen en moties.

Bijlagen

1. De opbrengstnotitie "Afwegingskader en visie toekomstige inzamelmethode restafval" inclusief de bijlagen:

Raadsvoorstel

- “Toelichting beoordeling scenario’s restafval”
- “Huishoudelijk afval – Peiling onder stadspanel”